

UZASADNIENIE

Powódka H. C. złożyła w dniu 11 kwietnia 2016 r. w Sądzie Rejonowym w Ostrowi Mazowieckiej pozew, w którym wniosła o zasądzenie od pozwanej H. S. kwoty 62 500 zł z ustawowymi odsetkami od daty wniesienia powództwa do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania sądowego.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że spadek po J. i M. S. to gospodarstwo położone we wsi R. o powierzchni 12,60 ha i wartości 500 000 zł. J. S. (1) zmarł w 1948 r., a M. S. w dniu 10 września 1986 r. H. S. to synowa, żona zmarłego J. S. (2). Pozwana nigdy nie powiadomiła ustawowych spadkobierców o terminie sprawy spadkowej. Powódka z kolei jest córką J. i M. S. (pozew – k. 1).

Pismem z dnia 19 kwietnia 2016 r. powódka sprecyzowała żądanie pozwu wskazując, że dochodzi zachowku po zmarłej matce M. S. (pismo – k. 17).

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i podniosła zarzut przedawnienia roszczenia o zachówek (odpowiedź na pozew – k. 60 - 63).

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

Na podstawie art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Natomiast w myśl § 2 tego przepisu jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Zważyć w pierwszej kolejności należy, że pozwana H. S. nie jest spadkobierczynią M. S.. H. S. jest żoną syna M. S., J. S. (2), który zmarł w dniu 15 września 1995 r. (skrótowy odpis aktu zgonu – k. 6). Jako synowa nie należy do kręgu spadkobierców ustawowych, a nie zostało w sprawie wykazane, że spadkodawczyni sporządziła testament, który stałby się podstawą dziedziczenia przez pozwaną. Z materiału dowodowego zebranego w sprawie nie wynika, aby odbyła się sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po M. S.. Powódka nie wykazała również, że pozwana została obdarowana przez pozwaną, co ewentualnie uzasadniałoby jej odpowiedzialność z tytułu zachowku w oparciu o art. 1000 § 1 k.c. Pozwanej nie przysługuje więc legitymacja bierna do występowania w niniejszej sprawie i chociażby z tego tytułu powództwo podlegało oddaleniu.

Z dokumentów złożonych do akt niniejszej sprawy wynika, że gospodarstwo rolne, o którym powódka wspomina w pozwie było przedmiotem postępowania w sprawie uregulowania własności nieruchomości w trybie ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U Nr 27, poz. 250). W dniu 8 marca 1978 r. Naczelnik Gminy w W. wydał akt własności ziemi nr (...) r3- (...)W./25/60/77, w którym stwierdzono, że J. i H. W. małżonkowie S. nabyli z mocy samego prawa działkę nr (...) o powierzchni 2,42 ha położoną we wsi R. (zawiadomienie o wszczęciu postępowania – k. 25, wypis z rejestru gruntów – k. 26 – 27, (...) k. 79)

Nie zostały także wykazane inne okoliczności warunkujące pozytywne rozstrzygnięcie w przedmiocie roszczenia o zachówek. Powódka nie udowodniła roszczenia, ani co do zasady, ani co do wysokości. Nie wykazała, że nie otrzymała od spadkodawczyni należnego jej zachowku. Należy w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z art. 991 § 2 k.c. uprawnionemu przysługuje przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia tylko wówczas jeżeli nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu.

Powyższe okoliczności powinny zostać wykazane przez stronę powodową.

Zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Zważyć należy, że powódka nie złożyła w niniejszej sprawie żadnych wniosków dowodowych, które mogłyby potwierdzać istnienie jej roszczenia o zachówek.

Wskazać także należy, że gdyby roszczenie powódki względem pozwanej istniało, to powództwo i tak podlegałoby oddaleniu z uwagi na upływ terminu przedawnienia.

W myśl art. 117 § 1 i 2 k.c., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne.

Termin przedawnienia roszczenia o zapłatę zachowku w aktualnym stanie prawnym wynosi 5 lat (art. 1007 § 1 k.c.). Z kolei roszczenia o zapłatę zachowku, których termin przedawnienia rozpoczął bieg przed 23 października 2008 r. przedawniały się po upływie trzyletniego terminu. Przepis regulujący powyższą kwestię został zmieniony ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 85 poz. 458). Zgodnie z art. 8 tej ustawy do roszczeń, o których mowa w art. 1007 k.c., powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tj. w dniu 23 października 2011 r. i w tym dniu jeszcze nie przedawnionych, stosuje się przepisy tego artykułu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. A zatem zgodnie z przepisami przejściowymi roszczenia nieprzedawnione w dniu wejścia w życie nowego przepisu przedawniają się dopiero po upływie 5 lat od chwili otwarcia testamentu lub od chwili śmierci spadkodawcy (w przypadku, gdy testamentu nie było). W przypadku, gdy testamentu nie było (a taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie), termin przedawnienia należy liczyć od dnia otwarcia spadku.

Matka powódki M. S. zmarła w dniu 10 września 1986 r., a zatem roszczenie o zapłatę zachowku przedawniło się z dniem 10 września 1989 r. (skrótowy odpis aktu zgonu – k. 5).

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd orzekł jak w wyroku.

Kosztami postępowania, od uiszczenia których powódka była zwolniona Sąd obciążył Skarb Państwa biorąc za podstawę art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 623) w zw. z art. 100 k.p.c. a contrario.

SSR Monika Brzozowska